

Innst. 134 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Dokument 8:16 S (2009–2010)

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein, Kari Storstrand og Christian Tybring-Gjedde om å forby offentliggjøring av skattelister

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Ulf Leirstein, Kari Storstrand og Christian Tybring-Gjedde fremmet 4. november 2009 følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om forbud mot offentliggjøring av skattelister, i kombinasjon med en ordning med konsesjon for tilgang til skattelister ved konkret behov for informasjon om den enkelte skattyter."

Det vises til Dokument 8:16 S (2009–2010) for en nærmere redegjørelse og begrunnelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Thomas Breen, Gunvor Eldegard, Irene Johansen, Gerd Janne Kristoffersen, lederen Torgeir Micaelsen, Torfinn Opheim og Dag Ole Teigen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Leirstein, Jørund Rytman, Kenneth Svendsen og Christian Tybring-Gjedde, fra Høyre, Gunnar Gundersen, Arve Kambe og Jan Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Egeland, fra

Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, og fra Venstre, Borghild Tenden, viser til at finansministeren har avgitt uttalelse om forslaget i brev av 24. november 2009. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. Finanskomiteen avholdt åpen høring i saken 11. januar 2010.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at offentliggjøringen av skattelister er viktig for å styrke den kritiske debatten om skattemessige forhold, og kan bidra positivt til den samfunnsmessige kontrollen med ligningsmyndighetene. Flertallet viser til at hemmelighold av resultatet av ligningen kan skape grunnlag for spekulasjoner omkring ligningsarbeidet i sin alminnelighet og om ligningsfastsettingen for enkeltpersoner eller grupper av skattytere. Flertallet mener det først og fremst er pressen som kan bidra til kritisk debatt om uoverensstemmelser mellom virkelige og skattemessige verdier.

Flertallet viser til at skattesystemet vårt er hovedfundamentet for å finansiere offentlig virksomhet, og at det derfor er viktig med en åpen debatt om hvordan skattesystemet fyller denne rollen. Flertallet vil også for fremtiden sikre den nødvendige åpenheten om skattelister slik at media og andre kan ha en kritisk debatt om skattemessige forhold.

Flertallet vil påpeke at etter at skattelister igjen ble sluppet fri i 2007 (for skatteåret 2006), er disse blitt lettere tilgjengelig på Internett. Skattesøk har også inntatt mobiltelefonene – både i form av enkle SMS-applikasjoner og mer avanserte applikasjoner for smarttelefoner. For å få mest mulig ut av markedsføringsbudsjettet ønsker selskaper å målrette sin annonsering, slik at deres annonser eksponeres

for personer i deres målgruppe, og ikke for andre. Flertallet mener det er liten tvil om at opplysninger om inntekt og formue er av stor interesse for de aktørene som driver med slik markedsføring og profilering på nett. Dette, sammen med muligheten for å koble annen informasjon på nett, ser flertallet kan være en utfordring for personvernet. Det er i seg selv ikke ønskelig at aktører skal kunne selge opplysningene fra skattelister for å tjene penger på det. Flertallet mener derfor at dette tilsier at det bør vurderes begrensninger på hvordan pressen får tilgang til opplysningene i skattelister.

Flertallet viser også til henvendelsen fra justisministeren til Politidirektoratet om sammenhengen mellom offentliggjøring av skattelister og kriminalitet. Svaret fra Politidirektoratet foreligger nå og det tyder etter flertallets syn på at det vil være riktig av Finansdepartementet å vurdere måten skattelister offentliggjøres på, for å minimalisere muligheten for å bruke skattelister til kriminalitet og for å begrense muligheten for at aktører skal kunne tjene penger på annonsering eller salg i forbindelse med skattelister.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til dokumentets forslag og bakgrunn. Åpenhet rundt skattelister har en lang tradisjon i Norge. Åpenheten har historisk vært begrunnet i besparelser for kunngjøring av skatteliggingen gjennom at skattelister ble "lagt ut" til gjennomsyn på skatteetatens kontor og i den kontroll som ligger i det at innteks- og skatteforhold kan sjekkes av alle. I hvilken grad skattelister skal være åpent tilgjengelige, er en avveining mellom en rekke hensyn med motstridende interesser, deriblant personvern, privatsfære og behovet for innsyn og kontroll fra samfunnet. Ligningsmyndighetene har i utgangspunktet taushetsplikt om skattyterens forhold. Offentliggjøring av skattelistes er et lovbestemt unntak gjennom ligningsloven § 8-8.

Skattesystemet er hovedfundamentet for å finansiere offentlig virksomhet, og det er derfor viktig med en åpen debatt om hvordan skattesystemet fyller denne rollen. Det fordeler belastningen på innbyggerne, og det skal virke sosialt utjevne, men uten å skape stor ineffektivitet og mulighet for ulovlig tilpasning fra den enkelte skattyter. Den kritiske journalistikk er en viktig bidragsyter til å opprettholde dette fokuset. Disse medlemmer legger vekt på at den kritiske journalistikk skal kunne fortsette sin virksomhet og skal kunne ha god tilgang på skattelister også i framtiden.

Et forhold som bekymrer disse medlemmer er den kommersialisering man har sett av skattelister i mediene. Åpne skattelistes er en bidragsyter til

aktivitet og "besøk" på mediens nettsider. Trafikk og besøk øker nettsidens potensielle inntekter i seg selv. Disse medlemmer har merket seg spesielt at man på enkelte avisers sider ved å betale en liten sum kan få lastet ned skattelisteinformasjon slik at man eksempelvis automatisk har tilgang på innteks- og skatteforhold for alle personer lagret i kontakter på mobiltelefonen. Dette er eksempel på at åpenheten rundt skattelister er blitt ekstrem og at det er kommersielle interesser knyttet til dette. Dette har aldri vært intensjonen.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre merker seg at Internett har revolusjonert tilgjengeligheten av skattelister. Tilgjengelighet er ikke lenger begrenset av at man aktivt må besøke et kontor for å få tilgang til informasjonen, men "hele verden" har nå tilgang til denne informasjonen fra sitt eget hjem eller på mobiltelefon. Gjennom kobling av informasjon fra forskjellige offentlige og åpne kilder er det mulig å gjennomføre en omfattende kartlegging av enkeltmennesker uten å etterlate seg noen spor.

Det er en utbredt oppfatning at åpenhet om skattelistes er mest kontroversiell blant de med høy inntekt og som dermed har størst "risiko" for å være interessante for mediene i de årlige medieoppslag rundt skattelistes. Disse medlemmer merker seg at Skattebetalerforeningens undersøkelse fra oktober 2007 slår sprekker i denne oppfatningen. Skattebetalerforeningens undersøkelse tyder på at det er menn med høy inntekt og utdanning som var mest positive til offentliggjøring, mens det er størst andel skeptikere blant de med lav inntekt.

Disse medlemmer ser med stor bekymring på tendensene til en ny type kriminalitet med utgangspunkt i skattelistes og kartlegging av skattyster gjennom skattelistes og annen åpen, offentlig informasjon. Videre er disse medlemmer bekymret over meldinger om at skolebarn rangerer foreldres inntekt, og at dette igjen kan føre til mobbing og stigmatisering. Skattelistes er på denne måten med på å utvikle og understøtte en utvikling av et samfunn som er svært opptatt av det materielle.

Disse medlemmer er av den oppfatning at tendensene til kriminell aktivitet, mobbing og kommersialisering, må stoppes. Det er derfor behov for å foreta endringer i måten norske myndigheter offentliggjør skattelistes på. Den ekstreme åpenheten må opphøre, men på en slik måte at en fortsatt ivaretar samfunnets behov for en debatt om og kontroll av skattesystemet.

Disse medlemmer er av den oppfatning at alle hensyn kan ivaretas gjennom en todeling av informasjonen om skattetal:

1. Gjennom anonymiserte tall og statistikk må skatte- og inntektsforhold være søkbare slik at en gjennom dette kan føre tilsyn med at skattesystemet fungerer. Godt utarbeidet statistikk og anonymiserte tall der en kan søke på valgte kriterier, vil være et bedre grunnlag for skattedebatten enn det enkelttall for tilfeldige kjendiser og "rike" utgjør i dag. I dag preges debatten i altfor stor grad av tilfeldige utslag. Disse analysene bør være tilgjengelig for alle, gratis og enkelt søkbart.
2. Det må stilles langt strengere krav til tilgang på tall for enkeltpersoner. Disse medlemmer mener at en gjennom en ramme rundt offentliggjøring som er noe lignende de krav som stilles til kredittopplysninger, kan ivareta dette. Det må stilles krav til identifisering av de som søker, og til oppdatering av informasjonen som utgis, slik at den er riktig. Meldeplikt tilbake til de som blir søkt på må innføres, slik at den som blir søkt på får vite identiteten til den som søker. Dette vil ikke hindre norske medier eller andre å søke på interessante personer, men de vil ikke kunne gjøre det uten at vedkommende vet hvem som søker. Denne delen av systemet kan, på samme måte som for kredittopplysninger, dekke sine egne kostnader.

Disse medlemmer ser det som naturlig at departementet utreder hvordan et slikt system skal utformes og hvilke lovreguleringer det vil innebære, og at en kommer tilbake til Stortinget med en egen sak om dette. Disse medlemmer mener det bør være et mål å behandle de nødvendige endringer slik at de kan gjøres gjeldende ved fremleggelse av høstens skattetall.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til begrunnelsen i representantforslaget anført av forslagsstillerne og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om forbud mot offentliggjøring av skattelister, i kombinasjon med en ordning med konsesjon for tilgang til skattelister ved konkret behov for informasjon om den enkelte skattyter."

Komiteens medlemmer fra Høyre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag som sikrer at informasjon om inntekt og skatt gjøres offentlig tilgjengelig ved forespørsel, der forespørrens navn blir registrert og personen det innhentes opplysninger om får varsel (etter dagens modell for

innhenting av kredittopplysninger). Endringen iverksettes med virkning for offentliggjøringen av skattelister for 2009."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter forslaget fra Høyre subsidiært.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme sak med en grundig gjennomgang av offentliggjøring av skattelister med vekt på forhold som åpenhet og debatt om skattesystemet, personvern og kriminalitetsaspektet. Saken bør fremmes tidlig til at eventuelle endringer kan gjelde for likningsåret 2009."

Komiteens medlem fra Venstre viser til den økte uønskede kommersialisering av skattelister og fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen stramme inn offentliggjøring av skattelister slik at disse bare blir tilgjengelig fra offentlige databaser/nettsider."

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti støtter Venstres forslag subsidiært.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om forbud mot offentliggjøring av skattelister, i kombinasjon med en ordning med konsesjon for tilgang til skattelister ved konkret behov for informasjon om den enkelte skattyter.

Forslag fra Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag som sikrer at informasjon om inntekt og skatt gjøres offentlig tilgjengelig ved forespørsel, der forespørrens navn blir registrert og personen det innhentes opplysninger om får varsel (etter dagens modell for innhenting av kredittopplysninger). Endringen iverksettes med virkning for offentliggjøringen av skattelister for 2009.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen fremme sak med en grundig gjennomgang av offentliggjøring av skatte-

lister med vekt på forhold som åpenhet og debatt om skattesystemet, personvern og kriminalitetsaspektet. Saken bør fremmes tidsnok til at eventuelle endringer kan gjelde for likningsåret 2009.

Forslag fra Venstre:

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen stramme inn offentliggjøring av skattelister slik at disse bare blir tilgjengelig fra offentlige databaser/nettsider.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:16 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Leirstein, Kari Storstrand og Christian Tybring-Gjedde om å forby offentliggjøring av skattelister – vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 4. februar 2010

Torgeir Micaelsen

leder

Gunnar Gundersen

ordfører

Vedlegg**Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen, datert 24. november 2009****Representantforslag - Dok 8:16 fra representantene Leirstein, Storstrand og Tybring-Gjedde om å forby offentliggjøring av skattelister**

Jeg viser til brev 17. november 2009, hvor det bes om min uttalelse til forslaget i Dokument nr. 8:16 (2009-2010) om å forby offentliggjøring av skattelister.

Offentliggjøringen av skattelister er viktig for å styrke den kritiske debatten om skattemessige forhold og kan bidra til den samfunnsmessige kontrollen med ligningsmyndighetene. Hemmelighold av resultatet av ligningen kan skape grunnlag for spekulasjoner omkring ligningsarbeidet i sin alminnelighet og om fastsettingene for enkeltpersoner eller grupper av skattytere. Det er først og fremst pressen som kan bidra til kritisk debatt om uoverensstemmelser mellom virkelige og skattemessige verdier. Det er derfor viktig at pressen får tilgang til skattelisteoopplysningene.

Fra tid til annen reises det fra ulike hold spørsmål om hensiktsmessigheten av offentliggjøringen av skattelister. Av og til reises det også spørsmål om offentliggjøringen av skattelister er i strid med våre

folkerettslige forpliktelser. Det kan være spørsmål om forholdet til EØS-reglene eller den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Det er ikke konstatert at det foreligger slik strid.

I betenkningen fra advokat Kyrre Eggen konkluderes det med at offentliggjøring av skattelister i seg selv vil kunne være i overensstemmelse med EMK art. 8. Det konkluderes videre med at offentliggjøring etter gjeldende regler, med vidtrekkende elektronisk publisering, vil kunne innebære en krenkelse av EMK art. 8. I betenkningen understrekes det imidlertid at det ikke er mulig å gi noen sikker konklusjon. Jeg ser derfor ikke grunn til å foreslå endringer i gjeldende regelverk på bakgrunn av konklusjonen i betenkningen fra Kyrre Eggen.

Jeg vil imidlertid løpende følge med på bruken av skattelister, for å se om det oppstår uheldige konsekvenser av måten skattelister offentliggjøres på. Jeg har også registrert at justisministeren har bedt politiet komme med en vurdering av om de ser noen sammenheng mellom offentliggjøring av skattelister og kriminalitet.

